

ustreliti. Prevod bi smel biti jezikovno pravilnejši. Prelaški so taki stavki: „Koliko bolečin sem storil zginiti“ (str. 29.; prav: „sem olajšal“ ali „odpravil“). Enako: „Vsak košček jedi mu (prav: ga) je žgal na želodcu“ (str. 32.). „Od drugje“ (str. 42.) bodi „od drugod“. Svojljniki jo radi mahajo za svojimi laškimi bratci: „Otipam ničnost moje (prav: svoje) osebe“ (str. 44.); „pojdem delat moj (prav: svoj) izpit“ (str. 45.); „Tako debelih nisem slišal iz ust mojih (prav: svojih) rudarjev“ (str. 60.). Dvojina še ni pokopana: „Pred dvema dnevi“ (str. 63.; prav: pred dvema dnevoma); „in šel proti orožnikom“ (str. 73; prav: orožnikoma) in več drugega. Taka jezikovna ljuljka preseneča, ker ta družba vobče kaže, da zna ceniti jezikovno pravilnost v knjigah, namenjenih občinstvu na robovih jezikovnega ozemlja. *A. Budal.*

Ivan Hribar: „Moji spomini“, III. in IV. del (od 1929. dalje, odgovor Franu Erjavcu in Franu Šukljetu [1932/1933]). Tisk J. Blasnika nasl., univerzitetna tiskarna v Ljubljani.

Leta 1932. in letos je Ivan Hribar pridružil svojemu prvemu in drugemu delu „Mojih spominov“ še tretji in četrti del. Po izidu prvih dveh zvezkov se je v politični javnosti in publicistiki pojavilo toliko raznih mnenj in razlag o posameznih fazah in dogodkih predvojnega in povojnega političnega dogajanja med Slovenci, da se je čutil Ivan Hribar primoranega, svoje spomine popolniti in svoje navedbe energično braniti. V tretjem delu „Mojih spominov“ polemizira poglavitno s Franom Erjavcem, avtorjem „Zgodovine katoliškega gibanja na Slovenskem“, in seveda s svojim sodobnikom Franom Šukljutom. Prvemu dokazuje, da je opisoval politične dogodke enostransko in pristransko in da so zato tudi njegovi končni zaključki vsaj delno neresnični in netočni. Našo širšo javnost bo zanimala predvsem polemika okoli politične delavnosti dr. J. E. Kreka. Prepir gre o tem, katera tedanjih dveh slovenskih meščanskih strank, to je „Slovenska ljudska stranka“ ali pa „Narodna napredna stranka“, je pravilneje razumevala časovni tok in po njem uravnavala svoje nacionalne težnje glede Slovencev. Fran Erjavec namreč nedvomno navaja zanimivo okolnost, da je 8. januarja 1909., to je po aneksiji Bosne in Hercegovine po grofu Aerenthalu, dr. Krek v sijajnem govoru grofovo aneksijo pozdravil in zahteval priklopitev Bosne k Hrvatski ter ustanovitev jugoslovanske države pod žezlom Habsburgov. Ivan Hribar je iz tega izvajal, da se je s tem govorom klerikalna stranka odrekla lastni neodvisni državi pač zato, ker je želela poleg Slovencev in Hrvatov spraviti pod črnožoltega dvoglavega orla tudi še Srbe, čeprav so le-ti že imeli svojo neodvisno narodno državo. Hribar misli, da se je ta stranka ogrevala za takšno rešitev jugoslovanskega vprašanja predvsem iz verskih, odnosno cerkvenih razlogov, ker so Srbi pravoslavni in je tudi njihova dinastija pravoslavne vere. Pri tem se Ivan Hribar sklicuje na neko Krekovo pismo, datirano z dnem 12. junija 1903., naslovljeno na Frana Šukljeta, in katerega le-tá citira v svoji III. knjigi „Iz mojih spominov“. V tem pismu izraža dr. Krek misel, da katoliška Avstrija ni potrebna samo Slovincem, temveč vsej Evropi, in da se morajo Slovenci ter njihovo izobraženstvo napojiti s kulturnim duhom katoliških Slovanov; gojiti da morajo kulturne zveze s Čehi, zlasti pa s Poljaki. Ivan Hribar navaja kot nadaljnji dokaz za pravilnost svoje domneve tudi okolnost, da se je dr. Krek pač udeležil prve seje zastopnikov vseh slovenskih klubov dunajskega parlamenta (I. del „Mojih spominov“), da pa ni prišel k nobeni poznejši seji zaradi tega, ker se je že na prvi seji pokazala večina za

velikopotezno slovansko politiko, ki bi morala iskati svojo zaslonbo pri najmočnejši slovanski državi (Rusiji). Toda dr. Krek se je menda prvi otresel, pravi Ivan Hribar, privzgojene miselnosti. Bistrega uma, kakor je bil, je že prve mesece svetovne vojne spoznal, da je bila njegova vera v Avstrijo kot zaščitnico slovenstva in hrvatstva prazna pena. Naposled, pravi, so dogodki napravili iz njega pravega in brezkompromisnega Jugoslovana.

Ta polemika ni popolnoma razčistila tega vprašanja, kako je namreč hotel dr. Krek politično izoblikovati pereče jugoslovansko vprašanje, kajti pismo, ki ga citira Fran Šuklje, je bilo napisano leta 1903. in je torej prestaro, da bi moglo tolmačiti njegov aneksijski govor iz leta 1909. V šestih letih se zgodi v politiki marsikaj, politični človek se neprestano razvija in se prilaga realnosti. Praktična politika mora zato nositi očitke nedoslednosti in nenačelnosti, zlasti v razmerah, kakršne so bile v bivši avstro-ogrski monarhiji, v kateri je bil v zunanjepolitičnih vprašanjih vladar edin odločujoč faktor, ki se je nasljal kvečjemu še na mogočne fevdalce, v kulturnih zadevah odločne zaščitnike katolicizma. Ni dvoma, da je bil dr. Krek prepričan katoličan, ki je vse politične dogodke motril z načelnega katoliškega vidika in se po njem ravnal. Verjetno je, da je skozi ta očala gledal tudi na narodni program Slovencev v bodočnosti. Slovenci od leta 1848. dalje sploh nismo imeli pisanega narodnega programa in s to besedo tudi nismo vedeli kaj začeti. V tem pogledu so bili Čehi jasnejši in tudi programatičnejši, medtem ko se je gledanje naših političnih vodnikov boljše krilo s hotenjem poljske katoliške šlahte v Avstriji. V zadnjih desetletjih pred vojno se je naša politična javnost gnala predvsem za praktičnimi, manjšimi pridobitvami glede veljave v šolstvu, v uradih in gospodarstvu. V nacionalnem oportunizmu je prednjačila „Slovenska ljudska stranka“ pod vodstvom dr. Ivana Šusteršiča, ki je prav do poloma vztrajal pri avstrijski državni misli in v zvestobi do habsburške dinastije. To je dejstvo. Naj mi bo dovoljeno ob tej priliki omeniti naslednji dogodek: Ko sem meseca marca leta 1917. v zadevi delavske aprovizacije obiskal dr. Kreka na njegovem domu v Ljubljani, mi je med drugim dejal, da ga skrbi bodočnost slovenske Koroške. Pravilno je ocenil položaj te dežele, rekoč, da se boji, da bodo Slovenci na Koroškem v odločilnem trenutku zaradi geografskih in gospodarskih razmer dežele težili k sporazumu z nemškim delom Koroške. Vsa pota, je dejal, onstran Karavank vodijo v Celovec in v Beljak, proč od nas na sever, in ne k nam doli na jug, na Kranjsko. To je bilo v času, ko so ga odločilni dunajski državniki že razočarali, ker so zavrgli in prezrli njegov načrt o rešitvi jugoslovanskega in tudi slovenskega vprašanja. Rekel sem mu tedaj, poldrugi mesec pred znano majniško deklaracijo: Ako so Nemci (avstrijski) zavrgli Vašo misel, potem ne preostane drugega, kakor da iščete rešitve našega nacionalnega vprašanja v zvezi s Srbijo. Ta misel dr. Kreku ni bila takrat prav nič simpatična zaradi srbskega militarizma, o katerem je dejal, da je enak pruskemu, če ni še hujši. Takrat na majsko deklaracijo še ni mislil in je še iskal nove formulacije in novih potov za svojo prvotno misel. Po svojih neuspehih in po majski deklaraciji pa se je v svoji notranjosti že osvobodil „habsburškega okvira“, ker se je moral preveriti, da so tedanji dunajski državniki nesposobni, da bi po svoji iniciativi pristopili k reševanju avstrijskih nacionalnih problemov, zlasti jugoslovanskega. Kakšen je bil prvotni dr. Krekov načrt, je povedal ljubljanski „Slovenec“ v 121. številki z dne 29. maja 1918., torej leto dni po majski deklaraciji. „Še preden je bil sklican avstrijski parlament, je bil dr. Krek

s svojim neločljivim drugom dr. Korošcem pri ministru Clam-Martinicu, s katerim je govoril o jugoslovanskem vprašanju. Dokazoval mu je, da je sedaj zadnji trenotek, če hoče vlada to vprašanje rešiti v avstrijskem smislu. Pri tej priliki je povedal grofu tudi sledeče: Ekscelenca, največja politična misel na našem (avstrijskem) jugu je bila velesrbska ideja. To smo si dolžni priznati. Če pustite jugoslovansko vprašanje odprto in nerešeno, se prej ali slej, morda šele čez deset let, enkrat pa gotovo, to gibanje zopet pojavi, toda jačje in nevarnejše. — Dr. Krek ni bil nikdar srbofil, toda bil je dovolj širokega obzorja, da je kot Avstrijec spoznal nevarnost, ki preti monarhiji, ako bo še nadalje zanemarjala jugoslovansko vprašanje. Bil pa je tudi dovolj odkrit, da je to svojo misel povedal ne samo Clam-Martinicu, marveč še drugje.“

Leta 1917. je objavil dr. Krek v katoliški reviji „Süddeutsche Monatshefte“ članek pod naslovom „Die Habsburger Monarchie und südslavische Frage“. „Slovenec“ ga je v citirani številki ponatisnil v slovenskem prevodu. V tem članku se zavzema dr. Krek za realizem na temelju hrvatskega državnega prava, ter pravi: „Zveza slovenskih dežel s Hrvatsko temelji zgodovinsko na bratski solidarnosti, ki se je kazala posebno v bojih v Turki in katera je izražena tudi v raznih pogodbah in konfederacijah (n. pr. leta 1620.). To je bilo slovesno potrjeno v hrvatski programatični sankciji, kjer je rečeno, da ima na Hrvatskem samo tisti Habsburžan pravico dednega nasledstva, ki vlada obenem na Štajerskem, Koroškem in Kranjskem. Četudi po državah ločeni, so vendar Slovenci in Hrvati živeli vedno v živahnih kulturnih ter gospodarskih odnošajih, ki so krepili v ljudskih masah zavest edinstva slovensko-hrvatskega naroda ter razvili v njih srcih idejo državnega zedinjenja kot prvi pogoj za narodni obstanek. Uresničenju hrvatske državne ideje bi ne sledilo le združenje v monarhiji živečih Jugoslovanov, temveč tudi njihova državna samostojnost. Ne dotikamo se pri tem“, pravi dr. Krek, „usode Srbije in Črne gore, čeprav moramo brez ovinkov priznati, da vsebuje državna hrvatska ideja dovolj prostora tudi za rešitev tega vprašanja na temelju narodnega edinstva Srbov, Hrvatov in Slovencev.“

Mislím, da je bil dr. Krek v tem članku dovolj jasen in da je s tem zadosti pojasnjen slovenski in slovensko-jugoslovanski narodni program, kakor ga je sam razumeval in za njegovo ustvaritev tudi delal.

Da glede zadnjih konsekvenc v vodilnih slovenskih političnih glavah prav do zloma Avstrije ni bilo prave jasnosti in zadostnega poguma, dokazuje med številnimi drugimi tudi ta okolnost, da je bil na primer načelnik Jugoslovanskega kluba v dunajskem parlamentu dr. Anton Korošec še dne 19. oktobra 1918., torej komaj nekaj dni pred odcepom Slovencev od Avstrije, pri ministrskem predsedniku baronu Hussareku, kjer je protestiral proti preložitvi frontnih čet na jugoslovansko ozemlje, ker bi prišlo s tem na Kranjsko 150 tisoč mož avstrijske vojske. Ob tej priliki je posredoval tudi za pomilostitev obtoženih avstrijskih mornarjev, ki so se bili uprli v Boki Kotorski (glej tudi „Slovenca“ št. 242. z dne 21. oktobra 1918.). A. Prepeluh. — (Konec prih.)

Mile Budak: Na ponorima. Roman. Izdala Matica Hrvatska. Zagreb 1932. 317 str.

Budak se je prvič uveljavil s knjigo „Pod gorom“ (M. H., 1930). To je zbirka močnih in neposredno danih novel iz njegove rodne Like, ki ji je dal

Karl Marx: Kapital. Po J. Borchardtovi izdaji poslovenil Oskar Drenik. Ljubljana, 1933. Založil konzorcij „Svobode“. 399 str.

Izvirna slovenska gospodarska književnost ni bogata, pa se moramo, kakor v leposlovju, zadovoljiti bolj s prevodi, zlasti če gre za prevode svetovno slavnih del, kakor je Marxov „Kapital“. Besedila tega slovenskega prevoda ne smemo meriti z navadnimi vatli. „Poljudna“ Borchardtova izdaja, ki je po nji prirejen Drenikov prevod, izpušča sicer nekatere najtežje teoretične dele originala ter razne podrobnosti in račune, ohranjuje pa v ostalem Marxov lastni tekst neizpremenjen. Prevajatelj je skušal na mnogih mestih nekatere stavke prevesti bolj razumljivo, drugače pa je hotel ohraniti bogato Marxovo besedo in njegov briljantni slog. Zaradi te namere pravim, da moramo ta prevod individualno presojeti, t. j. ugotoviti, kako je namera prevajalcu uspela. Ne vidim, da mu je dobro uspela, in mislim, da mu ni mogla uspjeti, ker se slovenskemu jeziku težki nemški slog ne podaja. Po mojem mnenju bi smel Marxov slog sloveniti še izdatno bolj; več bi koristil vsem tistim, ki se bodo hoteli s tem štivom ukvarjati. Če se že nemški original bere težko, potem z njegovo slovensko fotografijo ne more biti bolje. Mislim, da se dajo tudi najkompliciranerše ekonomske in finančne misli povedati blesteče in jasno v klasični slovenščini; pisatelji, kakor Windischer, Eller, Gosar, Uratnik, Ušeničnik in drugi, so to lepo dokazali. Da se ohrani v prevodu kolikor mogoče subtilnosti in svojstvenosti originala, zahtevamo pač v liriki in beletriji, znanstvu pa gre za jasno podajanje misli. Seveda prevajalec bi si bil s tem delo potrojil in početvoril in je vprašanje, ali bi bilo potem še kaj zdravega razmerja med koristjo in trudom. Zategadelj se bere slovenski prevod trdo; samostalnik se niza za samostalnikom, eden bolj abstrakten ko drugi, v vseh sklonih in dolgih verigah. Slog je ostal popolnoma nemški in tudi na besede naletiš dokajkrat, ki smo jih že davno nadomestili z boljšimi. Tudi obilne tujke je prevajalec ohranil, pa je ta nedostatek omilil s posebnim slovarčkom tujih besed na koncu knjige.

V avtorjevem predgovoru k slovenski izdaji sem naletel na kopo trditev, ki nikakor ne drže. Med njimi n. pr. ne drži, da je študij Marxovega „Kapitala“ nujno potreben za vsakogar, ki hoče pravilno in do dna razumeti vse sodobno življenje. Prevajalec gotovo ve, oziroma bi moral vedeti, da prevesna večina Marxovih znanstvenih dognanj ni mogla prestati preizkušnje niti pred objektivno znanostjo niti pred znanostjo socialističnih pisateljev samih. Marx je pisal svoje veliko delo sicer z bogatim znanstvenim aparatom in z izredno bistrumnostjo, pa tudi z mržnjo in sovraštvom; objektivno ugotavljanje se v njem neločljivo prepleta s politično težnjo. Tudi se je od tistih časov, ko je Marx pisal, kapitalizem sam v mnogočem korenito izpremenil in nam vsiljuje novo, drugačno znanstveno presojo. Prevajalec trdi tudi, da se mora čitatelj zavedati, da si bo s prebiranjem tega prevoda „pridobil ogromno, temeljno in globoko znanje, neprimerno resničnejši vpogled v nad vse komplicirano gospodarsko in socialno življenje, nego ga more dobiti tako zvani inteligent na meščanski univerzi.“ O tem bi si dovolil resno podvomiti. *Albin Ogris.*

Ivan Hribar: „Moji spomini“, III. in IV. del (od 1929. dalje, odgovor Franu Erjavcu in Franu Šukljetu [1932/1933]). — (Konec.)

V nadaljevanju svojega spisa se peča Ivan Hribar zlasti tudi s takratnim voditeljem „Slovenske ljudske stranke“ dr. Ivanom Šusteršičem, kateremu je

šel njegov strankarski interes preko obćih narodnih interesov Slovencev. To dokazuje tudi na primeru znanega incidenta, ko je dunajska vlada odstavila svobodno izvoljenega ljubljanskega župana, to je Ivana Hribarja samega, zaradi znanih nacionalističnih dogodkov leta 1908., in da je bil v tej zadevi dr. Šusteršič neiskren in dvorezen. Med dr. Šusteršičem in Ivanom Hribarjem ni moglo nikoli priti do iskrenega političnega sodelovanja, ker sta si bila po značajih in miselnosti tako zelo različna. Dr. Šusteršiču je bila vodilna misel v javnosti katoličanstvo, o katerem je po več ko 30 letih priznal sam, da ga je potreboval zaradi političnih uspehov med narodom. Ivan Hribar je politično-etično stal višje. Njemu je bil slovanski nacionalizem temelj, na katerem je gradil svoje politično udejstvovanje in na katerem je doživljal svoje uspehe, pa tudi poraze. V poglavju „Moja politična veroizpoved“ to sam naglašja, obenem pa poudarja, da je gledal v jezikovni borbi, v borbi za večjo veljavo slovenskega jezika v javnem in državnem življenju tudi borbo za večjo gmotno blaginjo naroda. V njegovi borbi za samoslovenske ulične napise v Ljubljani in za slovensko univerzo v Ljubljani se je zrcalila njegova nacionalistična miselnost, ki se ni — to treba priznati — bistveno izpremenila tudi v dobi, ko je njegova stranka v bivšem deželnem zboru na Kranjskem sklenila politično zvezo z nemškimi veleposestniki, ki so uživali velike politične in družabne pravice. Ta zveza domače meščanske stranke s tujerodno fevdalno stranko, je bila spričo takratnih strankarskih razmer na Kranjskem bolj samoobrambnega pomena kakor pa kaj drugega. Ljudje, ki smo sami od blizu gledali naše takratne žalostne razmere, mislimo celó, da bi takšno zvezo sklenila tudi nasprotna slovenska meščanska stranka, ako bi jo potrebovala iz podobnih razlogov. Upravičeno se sklicuje Ivan Hribar, da je pozneje na Kranjskem vladajoča „Slovenska ljudska stranka“ leta 1910. uveljavila za ljubljanski občinski svet pluralno volilno pravico predvsem iz razloga, da škoduje v tej korporaciji vladajoči slovenski liberalni stranki. Ta reforma volilnega reda je prinesla maloštevilnim ljubljanskim Nemcem, pripadnikom meščanskega razreda, močno zastopstvo in je obenem onemogočila pravičnejše zastopstvo organiziranega slovenskega delavstva v ljubljanski občinski upravi. Ti dogodki so starejši generaciji še v svežem spominu in je bil tedaj očitek „narodnega izdajstva“ v obeh primerih bolj geslo medsebojne taktične borbe, kakor pa stvar, ki bi jo mogel objektivni gledalec vzeti zares. Politično strankarski, ne obći narodni interes, je bil v obeh primerih prvenstven, prav tako na Koroškem, ker se „Slovenska ljudska stranka“ ni dovolj odločno potegnila še za drugi slovenski državnozborni mandat, nadejajoča se, da bo imela v svoji kranjski domeni svobodnejše roke in bolj zanesljiv uspeh. S številnimi uradnimi spisi dokazuje Ivan Hribar svojo odločno borbo za samoslovenske ulične napise v Ljubljani in za ustanovitev slovenske univerze. Pri tem poslu ga ni motila politična zveza z nemškimi fevdalci na Kranjskem, četudi je morda formalni načelnik stranke, kateri je pripadal, dr. Ivan Tavčar včasih zaradi tega godrnjal. Gotovo je, da je bil Ivan Hribar v svoji stranki politično najjasnejša, najbolj delavna in iniciativna glava. Ako je moral često hoditi po ovinkih, je to le preveč razumljivo, kajti imel je opraviti z malomeščanstvom, ki je bilo stranki zvesto samo pogojno, večinoma tudi „napredno“ le v besedah in geslih, v kulturnih in socialno-političnih zadevah pa konservativnejše ko kmetski ali pa delavski sloj.

Ostro polemizira Ivan Hribar tudi s Franom Šukljeto, s katerim si nista bila prijatelja. Med obema piscema lastnih spominov je prišlo naposled celo do

tožbe, ki je končala s poravnavo dne 11. junija 1929., v kateri Fran Šuklje izjavlja, da ni nikoli dvomil o Ivan Hribarjevi osebni nesebičnosti.

V tem tretjem delu svojih spominov se peča avtor tudi z notranjo konsolidacijo Jugoslavije, o kateri pravi, da je bila započeta s kraljevim manifestom z dne 6. januarja 1929. ter polaga svoje nade na slovansko zavest. Moja vera, pravi, v slovanstvo je ostala trdna. On še vedno veruje, da se bo velika Rusija vrnila k slovanski nacionalni politiki v Evropi. Zvezek zaključuje z razlaganjem svojega svetovnega nazora, ki ga je vodil v zasebnem in javnem življenju. V dodatku knjige pa je natisnil še posebno filološko razpravo, posegajoč pri tem v našo historijo, o tem, ali je v slovenščini bolj upravičeno in bolj pravilno el-kanje ali pa u-kanje in ve-kanje.

Razumljivo je, da takšna politična in vsestransko borbena knjiga v naši javnosti ni ostala brez reakcije. Znova so se pograbili pisci o naših političnih prilikah in dogodkih. Hribarjevim dokazom in trditvam je vehementno ugovarjal Fran Erjavec v „Slovenčevem“ podlistku, braneč dolgoletnega vodnika katoliškega gibanja na Kranjskem, dr. Ivana Šusteršiča. Prepričan se suče še vedno okoli slovenske liberalne in nemške fevdalne zveze v deželnem zboru na Kranjskem in „izdajstva“ nad koroškimi Slovenci o priliki uvedbe splošne, enake in tajne volilne pravice za dunajski državni zbor. Ivan Hribar pravi, da bi se dal na Koroškem doseči še drugi slovenski mandat, ako bi se ne bil dr. Ivan Šusteršič kot vodja največje slovenske politične stranke izkazal kot narodno mlačen in v tem oziru neodločen. Fran Erjavec pa nasprotno trdi, da bi dr. Šusteršič z intransigentnim postopanjem samo onemogočil volilno reformo, kar bi seveda kranjskim liberalcem godilo, ker so bili načelni nasprotniki splošne, enake in tajne volilne pravice in kar so sami tudi javno priznavali. Trditev Frana Erjavca bi nekaj veljala, ako bi bila takratna volilna reforma odvisna od ene ali druge slovenske meščanske stranke, ali pa od vseh Slovencev skupaj. Pa ni bila. Enako, splošno in tajno volilno pravico je namreč izbojeval organizirani avstrijski socialistični proletariat, predvsem dunajski in češki. Takratne volilne reforme avstrijski državniki niso postavili na dnevni red iz ljubezni do pravice, političnega demokratizma ali iz sentimentalnosti do industrijskega delavstva, ki je pričakovalo od nje največje koristi. Volilna reforma je prišla na dnevni red dunajskega državnega zbora in je bila hočeh-nočeš izglasovana s prav tisto nujnostjo, kakor vsi predlogi vlade, kakor n. pr. vojaški krediti, državni proračuni itd. Saj je imela avstrijska vlada za takšne primere vedno v rezervi zloglasni paragraf 14. ustave. Ob tej situaciji so vse meščanske stranke po vseh tistih deželah, kjer jim od delavstva ni pretila neposredna nevarnost za mandate, vadljale za njihovo število. Pri tem so iskale zaščite pri vladi, zlasti vsi Nemci in vsi konservativci, ki so vladi seveda tudi grozile z opozicijo in celo z obstrukcijo. S tega vidika gre več vere Ivanu Hribarju kakor pa dr. Ivanu Šusteršiču, o katerem je znano, da je bil predvsem Kranjec, ki je imel Slovence na Koroškem in celo na Štajerskem za prešibke veje Slovenstva, prepuščajoč jih lastni moči in borbi. Pri koroškem plebiscitu, ki še danes ni nikjer odkritosrčno in nepristransko pojasnjen, smo dobro videli, kako je samo katoliška, ali bolje, samo cerkvena organizacija slovenskih kmetov v nacionalni borbi odrekla. Temu se ni čuditi, ker smo Slovenci vse do danes organizirani pretežno zgolj cerkveno, ne nacionalno. Več pa je bilo pri njih smisla za podrobno socialno udejstvovanje, medtem ko se je nacionalna propaganda

navzven omejevala poglavitno na malomeščanstvo in še tu često le na „stalna omizja“. To liberalno meščanstvo se je seveda treslo v strahu pred politično in družabno poplavo klerikalizma, ker ni smelo pričakovati od njega nobenega obzira. Politični boj med klerikalci in liberalci je bil tedaj tako brezobziren in nekulturen, zlasti v vodilnem časopisju obeh strank, da je bil vsem skupaj ne samo v sramoto, temveč tudi v škodo. Ivan Hribar je bil tedaj prisiljen izdati letos še IV. del „Mojih spominov“. V tem zvezku znova polemizira s Franom Erjavcem, dokazujoč pravilnost in resničnost svojih navedb v III. zvezku. V tem zvezku še enkrat prav neusmiljeno obdeluje tudi Frana Šukljeta, ki je bil medtem izdal svojo knjigo „Sodobniki, mali in veliki“. V tej knjigi spominov na svoje sodobnike, govori Fran Šuklje ponovno o Ivanu Hribarju, ki ga pa zavrača energično, imenujoč nekatere Šukljetove trditve „golo natolcevanje“. Tudi v tem zvezku priobčuje Ivan Hribar vrsto dokumentov in uradnih spisov, ki naj dokazujejo netočnost Šukljetovih navedb.

Oba nova zvezka Hribarjevih spominov sta zanimivo štivo za vsakogar, ki se zanima za našo nedavno politično prošlost in nudita bodočemu političnemu zgodovinarju med Slovenci interesantno in določno gradivo. Eno pa stoji že danes: Naj se o Ivanu Hribarju kot politiku ali javnemu delavcu sodi kakorkoli, gotovo je, da je imel v svojem javnem udejstvovanju stalno politično linijo, ki je bila slovenska in slovansko nacionalna, na znotraj svobodomiselna v okviru liberalizma, navzven pa nacionalno-ekspanzivna. Poleg te svoje politične linije, ki jo je včasih težko vzdrževal spričo oportunističnega razpoloženja malomeščanstva, ki ni imelo širšega obzorja in večjih kulturnih potreb, pa je bil Ivan Hribar tudi zelo praktičen gospodarstvenik. Njegove podvige bi bili spremljali večji uspehi, da mu je bilo dano živeti v ugodnejših razmerah. Še vedno telesno in duševno svež, energično brani svoje delo in svoja započeta, kar ga napravlja še vedno borbenega in vztrajnega. *A. Prepeluh.*

I v a n V r h o v n i k : I v a n V r h o v e c. Doneski k njegovemu življenjepisu in bibliografija njegovih del. Izdala zgodovinska sekcija Muzejskega društva za Slovenijo v Ljubljani. 1933. 70 str.

Skoro neopaženo je minila meseca maja osemdesetletnica rojstva ljubljanskega zgodovinarja Ivana Vrhovca, prav kakor lani tridesetletnica njegove smrti. Tudi knjiga, ki jo je v spomin tega zaslužnega zgodovinarja napisal njegov sošolec in marljivi domači zgodovinar Ivan Vrhovnik, je ostala precej neopažena. Hvaležnost ni posebna dika Slovencev, zlasti še Ljubljancev ne. In vendar si je Vrhovec bolj zaslužil hvaležnost someščanov kot marsikdo drugi.

Da pa čut hvaležnosti le še ni čisto zamrl, je dokaz ta knjižica, pisana s prijateljskim duhom in srčno toplino. Avtor opisuje na podlagi skrbno znešenih podatkov in lastnih spominov Vrhovčevo življenje od mladih let. Pa to niso samo gole letnice in opisi dogodkov, temveč pred bralcem se razvija živahno pisana, plastična podoba časa, okolja in ljudi, med katerimi je Vrhovec živel in delal. Množica vestno zbranih podatkov točno pojasnjuje razmere, v katerih so nastajali temelji današnje slovenske kulturne stavbe. Tako blizu in spet tako daleč so nam ti časi, ko so se oblikovali pogoji našega današnjega duhovnega življenja.

Če upoštevamo te okoliščine, bomo pravičneje ocenili Vrhovčevo delo in njegov trud. Saj je kot prvi slovenski domači zgodovinar oral ledino. Kot